



Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

BMP.0790.3.5.2025(9)

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na wystąpienie Pana Rzecznika z 7 sierpnia 2025 r.¹ w przedmiocie *konieczności dokonania zmian ustawowych dotyczących czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz pełnego wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 r. w sprawie ozn. sygn. akt K 23/11*, uprzejmie informuję, w zakresie właściwości służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji (SWiA), co następuje.

W pierwszej kolejności pragnę wskazać, że Minister SWiA podziela pogląd Rzecznika Praw Obywatelski dotyczący potrzeby zmian w zakresie sposobu ukształtowania nadzoru nad prowadzeniem kontroli operacyjnej w polskim porządku prawnym. Należy jednak podkreślić, że zmiany w powyższym zakresie nie mogą uniemożliwić skutecznego działania uprawnionych do prowadzenia tego rodzaju czynności służb, a także muszą odpowiadać ugruntowanemu orzecznictwu Trybunału Konstytucyjnego w omawianym obszarze. W związku z powyższym Kierownictwo Ministerstwa SWiA znowelizowało akty wykonawcze w przedmiotowym zakresie, a także rozpoczęło prace legislacyjne zmierzające do zmiany stosownych przepisów rangi ustawowej.

W kontekście powyższego należy wskazać na podnoszoną przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu do wyroku z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. akt K 23/11, konieczność zapewnienia organom władzy publicznej adekwatnych uprawnień: *Trybunał Konstytucyjny przyjmuje, że zasygnalizowana wyżej specyfika nowych technologii i ocena zagrożeń z nimi związanych uzasadnia powierzenie wyspecjalizowanym organom władzy publicznej, jakimi są służby policyjne i służby ochrony państwa (vide: art. 103 ust. 2 Konstytucji), adekwatnych uprawnień, dzięki którym będą one w stanie zapobiegać przestępstwom i je wykrywać, ścigać ich sprawców, a także dostarczać informacji na temat zagrożeń dóbr prawnie chronionych. Demokratyczne państwo prawne nie może bowiem ignorować rosnącego znaczenia nowych technologii, a ponadto skali ich wykorzystywania, niekiedy również w celu naruszania prawa. Wymaga to wyposażenia tych służb w stosowne uprawnienia i stworzenia im warunków finansowych i organizacyjnych, umożliwiających efektywną walkę z naruszeniami prawa. Organy władzy publicznej powinny dysponować prawną i faktyczną możliwością wykrywania popełnianych przestępstw i działalności skierowanej przeciwko państwu czy jego konstytucyjnym organom. Powinny one też*

¹ Pismo o sygn. II.519.109.2015.DC.

móc wyprzedzać działania osób naruszających prawo, nie dopuszczając do wystąpienia zagrożeń. W warunkach globalnej przestępczości i przekraczającego granice państw terroryzmu czy przestępczości zorganizowanej istotna jest także prewencja zagrożeń, których wystąpienie może wyrządzić nieodwracalne straty dla dóbr prawnie chronionych. Zdaniem Trybunału brak wyposażenia służb policyjnych oraz służb ochrony państwa w możliwość korzystania ze zdobyczy nowoczesnej techniki, a nawet wyposażenie ich w taką możliwość, lecz w niewystarczającym zakresie, może oznaczać niewywiązanie się państwa z jego konstytucyjnego zadania strzeżenia niepodległości i nienaruszalności terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także zapewnienia bezpieczeństwa obywateli (art. 5 Konstytucji), czy naruszać zasadę sprawności działania instytucji publicznych (wstęp do Konstytucji). Niekiedy może powodować naruszenie obowiązków wiążących Polskę umów międzynarodowych zobowiązujących do współdziałania w walce z międzynarodową przestępczością i terroryzmem. Dostrzegając rolę nowych technologii teleinformatycznych w pozyskiwaniu wiedzy o działalności przestępczej, ustawodawca uprawniający służby policyjne oraz służby ochrony państwa do niejawnego uzyskiwania informacji i dowodów za pomocą nowych technologii nie może ignorować specyfiki naruszeń prawa dokonanych z ich wykorzystaniem ani skali zjawiska w polskich realiach. Nie ma bowiem żadnego znaczenia, czy podobne rozwiązania funkcjonują w innych państwach (zob. wyrok TK z 12 grudnia 2005 r., sygn. K 32/04, cz. III, pkt 3.1). [...] Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę na jeszcze jedną okoliczność. Ciężący na organach państwa obowiązek zagwarantowania wolności i praw oznacza nie tylko zakaz nadmiernej ingerencji, w tym polegającej na niejawnym pozyskiwaniu przez organy państwa informacji o osobach, ale ma szerszy wymiar. Zdaniem Trybunału, wynika z niego obowiązek stworzenia przez państwo warunków, w których obywatele z zagwarantowanych im wolności i praw mogą swobodnie korzystać. Warunkiem zapewnienia wolności i praw jest zaś poczucie bezpieczeństwa w państwie i braku zagrożeń obywateli. Osiągnięcie tego stanu możliwe jest m.in. przez zwalczanie przestępczości mogącej zagrażać wolności człowieka, korzystaniu z własności czy podejmowaniu działalności gospodarczej. Z drugiej strony, zdaniem Trybunału, korelatem konstytucyjnego obowiązku państwa, o którym mowa w art. 5 Konstytucji, jest także prawo obywateli do ochrony ich bezpieczeństwa przed zewnętrznymi i wewnętrznymi zagrożeniami, w tym terroryzmem i przestępczością. Nie istnieje zatem niedająca się przezwyciężyć „naturalna antynomia” między zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego a ochroną wolności i praw konstytucyjnych. Niekiedy bowiem wykorzystanie niejawnych metod pracy operacyjnej umożliwia ograniczenie skali przestępczości, a to przekłada się na podniesienie stopnia poczucia bezpieczeństwa obywateli i większą swobodę korzystania z zagwarantowanych im wolności i praw.

Ponadto Komisja Wenecka, podczas oceny rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw² – które wejście w życie stanowiło realizację przytoczonego wyroku Trybunału Konstytucyjnego w zakresie m.in. zakwestionowanych rozwiązań dotyczących

² Dz.U. poz. 147

ukształtowania kontroli operacyjnej – w opinii z 13 lutego 2016 r.³ wskazała, że z zadowoleniem przyjmuje starania polskiego ustawodawcy o wykonanie tego wyroku. Podniesiono, że wiele państw stoi obecnie w obliczu bardzo realnych zagrożeń ze strony terroryzmu i przestępczości zorganizowanej. Zgodnie z *Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*⁴, państwa mają margines swobody przy podejmowaniu decyzji, w jaki sposób zachować równowagę między bezpieczeństwem a wolnością. Polski ustawodawca nie jest bynajmniej jedynym, który spotkał się z krytyką dotyczącą sposobu, w jaki ta równowaga została osiągnięta.

Odnosząc się do poruszonych w wystąpieniu Pana Rzecznika zagadnień należy wskazać, że pierwszy etap wprowadzenia zmian w analizowanym obszarze obejmował nowelizację aktów wykonawczych poprzez wprowadzenie zmian w formularzach dokumentów dotyczących stosowania kontroli operacyjnej na podstawie rozporządzeń Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji:

- z dnia 27 marca 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kontroli operacyjnej prowadzonej przez Policję⁵;
- z dnia 28 marca 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania prowadzonej przez Straż Graniczną kontroli operacyjnej oraz przechowywania i przekazywania wniosków i zarządzeń, a także przechowywania, przekazywania oraz przetwarzania i niszczenia materiałów uzyskanych podczas stosowania tej kontroli⁶;
- z dnia 2 kwietnia 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania kontroli operacyjnej prowadzonej przez Służbę Ochrony Państwa⁷;
- z dnia 16 lipca 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania kontroli operacyjnej prowadzonej przez Biuro Nadzoru Wewnętrznego⁸.

W stanie prawnym obowiązującym przed wprowadzeniem zmian służby, wnosząc do sądu okręgowego o zgodę na zarządzenie lub przedłużenie kontroli operacyjnej, były obowiązane jedynie do wskazania rodzaju prowadzonej kontroli operacyjnej. W praktyce ograniczało się to do podania jednego z rodzajów kontroli operacyjnej. Obecnie służby mają obowiązek określenia rodzaju narzędzia, za pomocą którego będzie stosowana kontrola operacyjna, funkcjonalności tego narzędzia oraz zakresu danych, które są planowane do uzyskania w ramach kontroli operacyjnej. Powyższe miało na celu zapewnienie organom podejmującym decyzje w przedmiocie

³ nr 839/2016.

⁴ sporządzoną w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienioną następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnioną Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.).

⁵ Dz.U. poz. 436

⁶ Dz.U. poz. 476

⁷ Dz.U. poz. 486

⁸ Dz.U. poz. 972

zarządzenia lub przedłużenia kontroli operacyjnej wyczerpującej wiedzy na temat zakresu wnioskowanej kontroli.

Dokonano również modyfikacji treści formularzy, która skutkuje obowiązkiem każdorazowego uzasadniania decyzji sądu. Wdrożone rozwiązanie ma na celu wyposażenie sądu w kompetencje umożliwiające ocenę celowości i subsydiarności czynności operacyjno-rozpoznawczych, a także ich sposobu prowadzenia w indywidualnej sprawie, względem konkretnych podmiotów. Niezbędnym warunkiem rzetelności przedmiotowej kontroli jest obowiązek pisemnego uzasadniania każdej decyzji sądu w zakresie wyrażenia zgody na jej podjęcie, obejmujący wskazanie podmiotu, czasu prowadzenia kontroli oraz szczegółowego zakresu pozyskiwanych informacji.

Celem podjętych działań było zapewnienie zgodności przepisów prawa regulujących stosowanie kontroli operacyjnej ze standardami określonymi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-229/23 - HYA ea II⁹ oraz wynikającymi z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (wyrok z dnia 28 maja 2024 r. w sprawie Mikołaj Pietrzak przeciwko Polsce¹⁰ oraz sprawach Dominiki Bychawskiej-Siniarskiej i innych przeciwko Polsce¹¹).

Przedstawiając powyższe należy wskazać, że zgodnie ze zmienionymi formularzami, wniosek o zarządzenie albo przedłużenie kontroli operacyjnej powinien zawierać następujące elementy:

- podstawę prawną – wskazanie przepisów prawa uprawniających do wystąpienia z wnioskiem,
- wskazanie przestępstwa z katalogu przestępstw, do którego odnosi się planowana kontrola operacyjna – określenie konkretnego rodzaju przestępstwa lub grupy przestępstw,
- określenie czasu prowadzenia kontroli operacyjnej, z uwzględnieniem limitów ustawowych,
- rodzaj kontroli operacyjnej,
- rodzaj środka technicznego planowanego do wykorzystania – np. współpraca z podmiotem obowiązującym do zapewnienia na własny koszt warunków technicznych i organizacyjnych umożliwiających prowadzenie kontroli operacyjnej, oprogramowanie, urządzenie umożliwiające uzyskiwanie i utrwalanie w szczególności obrazu, treści rozmów telefonicznych i innych informacji przekazywanych za pomocą sieci telekomunikacyjnych, system informatyczny, system teleinformatyczny,
- funkcjonalność środka technicznego – wskazanie konkretnej funkcji, która będzie wykorzystywana,
- rodzaj informacji lub danych, których uzyskanie jest planowane,

⁹ ochrona danych osobowych w sektorze łączności elektronicznej – sądowe zezwolenie na podsłuchiwanie i nagrywanie rozmów osób podejrzanych – wymóg uzasadnienia zezwolenia

¹⁰ skarga nr 72038/17

¹¹ skarga nr 25237/18

- dane osoby lub inne dane pozwalające na jednoznaczne określenie podmiotu lub przedmiotu, wobec którego będzie stosowana kontrola operacyjna, ze wskazaniem miejsca lub sposobu jej stosowania, a w przypadku zarządzenia kontroli operacyjnej wobec podejrzanego lub oskarżonego – również informacja o toczącym się wobec tej osoby postępowaniu,
- cel kontroli operacyjnej,
- uzasadnienie – zawierające opis przestępstwa, wskazanie okoliczności uzasadniających potrzebę stosowania kontroli operacyjnej, w tym powodów stwierdzonej bezskuteczności lub nieprzydatności innych środków,
- załącznik – materiał dowodowy lub dokumenty uzasadniające konieczność zastosowania kontroli operacyjnej, zawierające szczegółowe uzasadnienie i podstawy prawne.

Jednocześnie informuję, że Minister – Członek Rady Ministrów Koordynator Służb Specjalnych poinformował Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, że zgłosił do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów projekt ustawy, mający na celu nowelizację przepisów dotyczących realizowanej przez służby specjalne kontroli operacyjnej, w tym w zakresie przyznania właściwym sądom dodatkowych uprawnień nadzorczych, poprzez:

- wprowadzenie obowiązku uzasadniania przez sąd postanowienia o zarządzeniu/przedłużeniu kontroli operacyjnej,
- zapewnienie dostępu właściwego sądu do wyników kontroli operacyjnej poprzez wprowadzenie obowiązku informowania o wynikach kontroli po jej zakończeniu, a na żądanie sądu również o przebiegu tej kontroli,
- przyznanie uprawnienia do wydania przez sąd w każdym czasie postanowienia o przerwaniu stosowania kontroli operacyjnej,
- wprowadzenie obowiązku informowania sądu o wydaniu i wykonaniu zarządzenia dotyczącego niszczenia materiałów z kontroli operacyjnej niezawierających dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego oraz dowodów mających znaczenie dla toczącego się postępowania, jak również materiałów zawierających tajemnice prawnie chronione.

W celu zachowania spójności systemowej we wskazanym obszarze w Ministerstwie SWiA przygotowano analogiczne rozwiązania w odniesieniu do nadzorowanych służb. W projektowanych przepisach dodatkowo zaproponowano:

- w ustawie z dnia 21 czerwca 1996 r. o *szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych*¹² uchylenie przepisów regulujących prawo do stosowania przez Biuro Nadzoru Wewnętrznego (BNW) kontroli operacyjnej (art. 11n) oraz prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych, o których mowa w art. 11o. Powyższe wynika z faktu, że BNW nie korzysta z uprawnień przewidzianych w uchylanych przepisach prawa;

¹² Dz.U. z 2025 r. poz. 529

- w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o *Straży Granicznej*¹³ nałożenie na ministra właściwego do spraw wewnętrznych obowiązku przedstawienia corocznie Sejmowi RP i Senatowi RP informacji o działalności określonej w art. 9e ust. 1-20, w tym informacji i danych, o których mowa w art. 10c ust. 1 ww. ustawy. Powyższe zapewni spójność funkcjonujących w omawianym zakresie rozwiązań w odniesieniu do służb podległych Ministrowi SWiA wynikających z art. 19 ust. 22 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji*¹⁴ oraz art. 55 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o *Służbie Ochrony Państwa*¹⁵.

W ocenie Ministerstwa SWiA to właśnie przyznanie uprawnień nadzorczych Parlamentowi w wymiarze systemowym, poza wzmocnieniem kompetencji nadzorczych sądów w odniesieniu do zastosowania kontroli operacyjnej w konkretnej sprawie, stanowić powinno element wzmocnienia cywilnego nadzoru nad wskazanym obszarem działalności służb.

W kwestii postulowanego przez Pana Rzecznika rozwiązania odnoszącego się do doprecyzowania zakresu podmiotowego kontroli operacyjnej przez konieczność wykazania związku osoby poddawanej tej czynności z przestępstwem albo prowadzonym postępowaniem, należy wskazać na szczegółowy charakter obowiązujących obecnie przepisów prawa. Z treści art 19 ust. 1 ustawy o *Policji* wynika jednoznacznie, że przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, podejmowanych przez Policję w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów ściąganych z oskarżenia publicznego, umyślnych enumeratywnie wymienionych przestępstw, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo będą nieprzydatne, sąd okręgowy może, w drodze postanowienia, zarządzić kontrolę operacyjną, na pisemny wniosek Komendanta Głównego Policji, Komendanta Centralnego Biura Śledczego Policji (CBŚP), Komendanta Biura Spraw Wewnętrznych Policji (BSWP) albo Komendanta Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości (CBZC), złożony po uzyskaniu pisemnej zgody Pierwszego Zastępcy Prokuratora Generalnego, Prokuratora Krajowego, albo na pisemny wniosek komendanta wojewódzkiego Policji, złożony po uzyskaniu pisemnej zgody prokuratora okręgowego właściwego ze względu na siedzibę składającego wniosek organu Policji. Jednocześnie z art 19 ust. 7 ustawy o *Policji* wynika, że wniosek organu Policji o zarządzenie przez sąd okręgowy kontroli operacyjnej powinien zawierać m.in.: dane osoby lub inne dane, pozwalające na jednoznaczne określenie podmiotu lub przedmiotu, wobec którego stosowana będzie kontrola operacyjna, ze wskazaniem miejsca lub sposobu jej stosowania oraz opis przestępstwa z podaniem, w miarę możliwości, jego kwalifikacji prawnej. Warto również zauważyć, że z art. 19 ust. 5 ustawy o *Policji* wprost wynika, że w przypadku potrzeby zarządzenia kontroli operacyjnej wobec osoby podejrzanej lub oskarżanego, we wniosku organu Policji o zarządzenie kontroli operacyjnej, zamieszcza się informację o toczącym się wobec tej osoby

¹³ Dz.U. z 2025 r. poz. 914

¹⁴ Dz.U. z 2025 r. poz. 636

¹⁵ Dz.U. z 2025 r. poz. 34, z późn. zm.

postępowaniu. Analogiczne rozwiązania w przedmiotowym zakresie zostały przewidziane w odniesieniu do Straży Granicznej (art. 9e ust. 1, 6 i 8 ustawy o *Straży Granicznej*) i Służby Ochrony Państwa (art. 42 ust. 1, 2 i 5 ustawy o *Służbie Ochrony Państwa*).

Dodatkowo, jak wynika z informacji przekazanych przez Komendę Główną Policji, w uzasadnieniu do wniosku o zarządzenie kontroli operacyjnej oraz sprawozdaniu uzasadniającym potrzebę realizacji tego środka, które jest sporządzane na podstawie art. 19 ust. 1a ustawy o *Policji*, organom opiniującym i zarządzającym kontrolę operacyjną każdorazowo są wskazywane pełne ustalenia dotyczące notowań kryminalnych, karalności oraz pobytów w ośrodkach prawnej izolacji osoby, wobec której kierowany jest wniosek o realizację czynności przewidzianych w art. 19 ww. ustawy.

W zakresie postulowanego wprowadzenia zakazu kontroli i utrwalania rozmów osób wykonujących zawody zaufania publicznego, o których mowa w art. 180 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*¹⁶ (*k.p.k.*), osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy informacji objętych tajemnicą obrończą (art. 178 pkt 1 *k.p.k.*), tajemnicą spowiedzi (art. 178 pkt 2 *k.p.k.*) oraz tajemnicą psychiatryczną z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o *ochronie zdrowia psychicznego*¹⁷, należy podkreślić, że w przypadku, gdy kontrola operacyjna jest stosowana wobec osoby, we wniosku o zarządzenie kontroli należy wskazać dane osoby lub inne dane, pozwalające na jednoznaczne określenie podmiotu lub przedmiotu, wobec którego stosowana będzie kontrola operacyjna, ze wskazaniem miejsca lub sposobu jej stosowania (art. 19 ust. 7 pkt 4 ustawy o *Policji*). Tym samym w przypadku, gdy potrzeba zastosowania kontroli operacyjnej będzie dotyczyła adwokata sąd uprawniony do jej zastosowania zostanie o powyższym poinformowany. Natomiast w przypadku, gdy kontrola operacyjna zostanie zastosowana wobec urzędnika, przepisy prawa przewidują dodatkowe zabezpieczenia przed ich nieuprawnionym wykorzystaniem. W art. 19 ust. 15f-15j ustawy o *Policji* przewidziano sposób postępowania w przypadku utrwalenia w trakcie kontroli operacyjnej materiałów zawierających informacje dotyczące tajemnic prawnie chronionych.

Zgodnie z art. 19 ust. 15f pkt 1 ustawy o *Policji* w przypadku, gdy materiały, o których mowa w ust. 15 zawierają informacje, o których mowa w art. 178 *k.p.k.*, Komendant Główny Policji, Komendant CBŚP, Komendant BSWP, Komendant CBZC albo komendant wojewódzki Policji zarządza ich niezwłoczne, komisyjne i protokolarne zniszczenie. Natomiast materiały mogące zawierać informacje, o których mowa w art. 178a i art. 180 § 3 *k.p.k.*, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*¹⁸ (*k.k.*), albo informacje stanowiące tajemnice związane z wykonywaniem zawodu lub funkcji, o których mowa w art. 180 § 2 *k.p.k.*,

¹⁶ Dz.U. z 2025 r. poz. 46, z późn. zm.

¹⁷ Dz.U. z 2025 r. poz. 917

¹⁸ Dz.U. z 2025 r. poz. 383

Komendant Główny Policji, Komendant CBŚP, Komendant BSWP, Komendant CBZC albo komendant wojewódzki Policji przekazuje prokuratorowi (art. 19 ust. 15f pkt 2 ustawy o *Policji*). Prokurator niezwłocznie po otrzymaniu materiałów kieruje je do sądu, który zarządził kontrolę operacyjną albo wyraził na nią zgodę w trybie określonym w ust. 3, wraz z wnioskiem o:

- 1) stwierdzenie, które z przekazanych materiałów zawierają informacje, o których mowa w ust. 15f pkt 2;
- 2) dopuszczenie do wykorzystania w postępowaniu karnym materiałów zawierających informacje stanowiące tajemnice związane z wykonywaniem zawodu lub funkcji, o których mowa w art. 180 § 2 *k.p.k.*, nieobjęte zakazami, określonymi w art. 178a i art. 180 § 3 *k.p.k.* z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 *k.k.*

Sąd, niezwłocznie po złożeniu wniosku przez prokuratora, wydaje postanowienie o dopuszczeniu do wykorzystania w postępowaniu karnym wskazanych materiałów, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu, a także zarządza niezwłoczne zniszczenie materiałów, których wykorzystanie w postępowaniu karnym jest niedopuszczalne. Na postanowienie sądu w przedmiocie dopuszczenia do wykorzystania w postępowaniu karnym materiałów prokuratorowi przysługuje zażalenie. Organ Policji jest obowiązany do wykonania zarządzenia sądu o zniszczeniu materiałów oraz niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów, których wykorzystanie w postępowaniu karnym jest niedopuszczalne. Organ Policji niezwłocznie informuje prokuratora o zniszczeniu tych materiałów. Analogiczne rozwiązania w powyższym zakresie zostały przewidziane w odniesieniu do Straży Granicznej (art. 9e ust. 16f-16j ustawy o *Straży Granicznej*) i Służby Ochrony Państwa (art. 48 ust. 2-5 ustawy o *Służbie Ochrony Państwa*).

W zakresie sygnalizowanej przez Pana Rzecznika potrzeby wprowadzenia obowiązku poinformowania jednostki o podjętych wobec niej działaniach operacyjno-rozpoznawczych oraz pozyskaniu informacji na jej temat należy zauważyć, że rozwiązania przewidziane w art. 19 ust. 16 ustawy o *Policji*, nie naruszają uprawnień osoby, wobec której kontrola operacyjna była stosowana, wynikających z art. 321 *k.p.k.* Tym samym zgodnie z art. 321 § 1 *k.p.k.* jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie końcowego zaznajomienia, pouczając ich o prawie uprzedniego przejrzenia akt w terminie odpowiednim do wagi lub złożoności sprawy, określonym przez organ procesowy. Dostęp do informacji i danych uzyskanych w wyniku stosowania kontroli operacyjnej, w przypadku gdy stanowią dowód w postępowaniu karnym (gdy mają znaczenie dla postępowania karnego i gdy uzyskany materiał został przekształcony w materiał procesowy) odbywa się na zasadach określonych w *k.p.k.*

Uzyskanie dostępu przez osoby, wobec których czynności były podejmowane, do informacji i danych, które nie zostały uznane za przydatne dla celów postępowania karnego, a uzyskanych w wyniku stosowania kontroli operacyjnej nie jest możliwe z uwagi na to, że materiały niepodlegające wykorzystaniu w postępowaniu karnym podlegają niezwłocznemu protokołarnemu niszczeniu. Powyższe stanowi normę gwarancyjną dla obywatela, że żadne treści nie zostaną wykorzystane w celach innych, niż postępowanie karne. W związku z faktem, że uzyskane materiały lub dane zostają usunięte i zniszczone, to żadne dane i informacje nie są gromadzone i przechowane, co oznacza *de facto*, że materiałów i danych nie ma w obrocie prawnym, w posiadaniu żadnego organu władzy, a tym samym nie istnieje w tym przypadku stan naruszenia prawa do ochrony prywatności osoby, wolności i ochrony tajemnicy komunikowania się oraz autonomii informacyjnej.

Należy również mieć na uwadze fakt, że udostępnienie materiałów z kontroli operacyjnej osobie, wobec której były prowadzone czynności operacyjno-rozpoznawcze, nawet w przypadku gdy materiały z tych czynności okazały się nieprzydatne do celów postępowania karnego, a czynności zostały zakończone, może prowadzić do dekonspiracji czynności Policji w innych sprawach (zwłaszcza jeśli są one podejmowane wobec zorganizowanych grup przestępczych), do ujawnienia objętych niejawnością metod i form działania formacji w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych, a tym samym zagrażać lub uniemożliwiać realizację ustawowych zadań. Ponadto udostępnienie powyższych materiałów może naruszać prawa i wolności innych osób, których dane mogą być zawarte w tych materiałach.

Niezależnie od wskazanych powyżej uwarunkowań związanych z charakterem czynności operacyjno-rozpoznawczych, wprowadzenie obowiązku informacyjnego może powodować również szereg problemów praktycznych. Próby ustalenia tożsamości osób postronnych (np. dzwoniących do osoby objętej kontrolą operacyjną w trakcie jej trwania), z reguły niezwiązanych w żaden sposób z przestępstwem czy okolicznościami jego popełnienia, wiązałyby się z koniecznością gromadzenia dodatkowych danych o tych osobach pozwalających na jednoznaczną identyfikację rozmówcy. Tym samym wprowadzenie prawnego obowiązku informowania o fakcie objęcia kontrolą operacyjną każdej – także postronnej osoby – prowadziłoby w praktyce do konieczności podejmowania przez służbę działań prowadzących do jeszcze dalej idącej ingerencji w sferę prywatności. Warto także zauważyć, że podmiotami „postronnymi” mogą być nie tylko osoby fizyczne, ale również osoby prawne czy organy administracji.

Odnosząc się do proponowanego przez Pana Rzecznika rozwiązania w zakresie wprowadzenia efektywnego nadzoru nad materiałami pozyskanymi w wyniku niejawnej inwigilacji należy wskazać, że techniczny mechanizm realizacji kontroli operacyjnej podlega ochronie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia

2010 r. o ochronie informacji niejawnych¹⁹. Ochronie podlegają nie tylko materiały z kontroli operacyjnej, a także informacje dotyczące lokalizacji systemu i jego elementów, budowy oraz działania, ale również osób związanych z jego eksploatacją, administrowaniem i serwisowaniem. System posiada akredytację Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Materiały pochodzące z kontroli operacyjnej są zabezpieczone przed ingerencją czy próbą manipulacji. Dostęp do materiałów pochodzących z kontroli mają tylko osoby upoważnione przez właściwego komendanta oraz sąd i prokurator. System zapewnia rozliczalność działań użytkowników i nie umożliwia logowania poza wyznaczonymi lokalizacjami, które podlegają akredytacji. Wszyscy użytkownicy systemu są zobowiązani do posiadania stosowanych poświadczeń bezpieczeństwa uprawniających do dostępu do informacji niejawnych oraz przeszkolenia z zakresu ochrony informacji niejawnych.

W zakresie postulatu powiązania „maksymalnego czasu trwania kontroli operacyjnej z osobą i przestępstwem, o które jest podejrzana, a nie ze służbą, która prowadzi działania operacyjne tak, by niemożliwe było wydłużanie maksymalnych terminów w drodze przekazywania prowadzenia postępowania” należy wskazać, że w służbach podległych Ministrowi SWiA nie są znane takie przypadki. Nadrzędne znaczenie w powyższym zakresie ma reguła wyrażona w art. 19 ust. 13 ustawy o *Policji*, zgodnie z którą, kontrola operacyjna powinna być zakończona niezwłocznie po ustaniu przyczyn jej zarządzenia, najpóźniej jednak z upływem okresu, na który została wprowadzona. Dodatkowym narzędziem umożliwiającym weryfikację wniosków składanych przez poszczególne służby o zarządzenie kontroli operacyjnej są prowadzone m.in. przez sąd i prokuraturę rejestry postanowień, pisemnych zgód, wniosków i zarządzeń dotyczących kontroli operacyjnej (art. 19 ust. 16a ustawy o *Policji*).

Natomiast w kwestii dotyczącej odciążenia Sądu Okręgowego w Warszawie należy zauważyć, że w odniesieniu do Policji obciążenie to jest związane z rozpoznawaniem wniosków o kontrolę operacyjną kierowanych przez Komendę Stołeczną Policji oraz (jako organy centralne) CBŚP, CBZC i BSWP. W ocenie Komendy Głównej Policji nieakceptowalne jest delegowanie uprawnień o pisemne występowanie z wnioskiem o kontrolę operacyjną przez Naczelników zarządów terenowych CBŚP lub CBZC. Przedmiotowe zagadnienie w istocie odnosi się do sposobu organizacji pracy w Sądzie Okręgowym w Warszawie, dlatego pozostaje w zakresie właściwości Ministra Sprawiedliwości.

Niemniej, jako możliwe rozwiązania pozwalające odciążyć Sąd Okręgowy w Warszawie – który proceduje wnioski Policji i innych służb, mających swoje centralne organy na terenie m.st. Warszawy – w ocenie Ministerstwa SWiA, można zaproponować:

¹⁹ Dz.U. z 2024 r. poz. 632, z późn. zm.

- wzmocnienie etatowe Sądu Okręgowego w Warszawie poprzez stworzenie Wydziału nadzoru nad czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi (wzorem Prokuratury Krajowej),
- przeniesienie kompetencji rozpoznawania wniosków kierowanych przez Komendanta Stołecznego Policji do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie oraz pozostawienie w jurysdykcji Sądu Okręgowego w Warszawie pozostałych wniosków kierowanych przez kierowników jednostek organizacyjnych Policji lub innych służb.

Z poważaniem

z up. Czesław Mroczek

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)